

Marność świata doczesnego w utworach różnych twórców

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Symeon Połocki, *Czym jest człowiek*, [w:] *Helikon sarmacki : wątki i tematy polskiej poezji barokowej*, Wrocław 1987.
- Źródło: Wacław Potocki, *Na toż drugi raz*, [w:] *Dzieła*, Warszawa 1987.
- Źródło: Wacław Potocki, *Cóż jest człowiek*, [w:] *tegoż: Dzieła*, Warszawa 1987.

- Źródło: Wacław Potocki, *Cóż jest życie*, [w:] tegoż, *Dzieła*, Warszawa 1707.
- Źródło: Blaise Pascal, *Mysli*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa 1921.
- Źródło: Mikołaj Sęp Szarzyński, *Sonet I*
O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka, [w:] tegoż, *Rytmy abo Wiersze polskie w wyborze*, Warszawa 1914.
- Źródło: Mikołaj Sęp Szarzyński, *Księga Koheleta czyli Eklezjastesa*, [w:] *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku*, Warszawa 1993.
- Źródło: Daniel Naborowski, *Krótkość żywota*, [w:] *Poeci polscy od średniowiecza do baroku*, Warszawa 1977.
- Źródło: Daniel Naborowski, *Cnota grunt wszystkiemu*, [w:] *Poeci polscy od średniowiecza do baroku*, Warszawa 1977.
- Źródło: Czesław Miłosz, *Piosenka*, [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2021.
- Źródło: Blaise Pascal, *Mysli (fragment)*, tłum. Tadeusz Żeleński-Boy.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XXIV*, [w:] tegoż, *Poezje*, oprac. J. Pelc, Warszawa 1998, s. 154–155.
- Źródło: Daniel Naborowski, *Krótkość żywota*.

Marność świata doczesnego w utworach różnych twórców

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

« Blaise Pascal

Myśli

[...] Człowiek jest tylko trzcina, najwątleszą w przyrodzie, ale trzcina myślącą. Nie potrzeba, by cały wszechświat uzbroił się, aby ją zmiażdżyć: mgła, kropla wody wystarczą, aby go zabić. Ale gdyby nawet wszechświat go zmiażdżył, człowiek byłby i tak czymś szlachetniejszym niż to, co go zabija, ponieważ wie, że umiera, i zna przewagę, którą wszechświat ma nad nim. Wszechświat nie wie nic o tym. [...]

Źródło: Blaise Pascal, *Myśli*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa 1921.

Jednym z tematów poruszanych przez poetów i malarzy epoki baroku był niepokój egzystencjalny związany ze świadomością przemijania życia ludzkiego. Wątek ten pojawił się między innymi w twórczości Daniela Naborowskiego czy Mikołaja Sępa Szarzyńskiego. Wiele wieków później podobne rozterki pojawiają się w poezji Czesława Miłosza. Jak to możliwe, że poeci z tak odległych epok mieli podobne przemyślenia i rozterki?

Twoje cele

- Przeanalizujesz występowanie motywów wanitatywnych w wybranych wierszach Daniela Naborowskiego.
- Wyjaśnisz, dlaczego twórcy różnych epok podejmują w wierszach refleksje eschatologiczne.
- Wskażesz symbole wanitatywne w malarstwie.
- Porównasz sposoby wykorzystania wątków eschatologicznych w wierszach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Daniela Naborowskiego i Czesława Miłosza.

Przeczytaj

Sprzeczności i paradoksy

Poezja barokowa eksponuje obecne w świecie **sprzeczności** i **paradoksy**. Człowiekowi jako najdoskonalszemu stworzeniu przypisana jest szczególna godność, ale równocześnie jego istnienie jawi się jako pełne lęku i niepewności, ponieważ nieuchronnie zmierza on ku śmierci. Człowiek nie wie, jak zostanie osądzony przez Boga, jaki sens mają czyny i starania, które podejmuje. Z jednej strony trwoży się o swoje zbawienie, z drugiej – fascynuje go świat, ciało, wszystko to, co poznaje zmysłami i czym się zachwyca. Człowiek jest nieustannie rozdarty między dążeniem do świętości i grzechem. Poddany władzy czasu, odczuwa przed nim lęk, a zarazem stara się go oszukać i zignorować.

Te niepokoje pojawiają się m.in. w poezji **Mikołaja Sępa Szarzyńskiego** i **Daniela**

Naborowskiego. W wierszach obu poetów interpretatorzy dostrzegają przeciwstawianie ciała, pokus świata, bogactwa i sławy – cnotcie i bogobojnemu życiu. Twórczość Naborowskiego jest jednak mniej dramatyczna, obserwacja rzeczywistości wiedzie go ku uspokojeniu i pogodzeniu się z prawami przemijania.

☞ **Mikołaj Sęp Szarzyński**

Sonet I

O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieczego

Echej, jak gwałtem obrotne obłoki
I Tytan prędkie lotne czasy pędzą,
A chciwa może odciąć rozkosz nędzą
Śmierć – tuż za nami spore czyni kroki.

Pieter Claesz, *Vanitas - Still Life*

Obraz holenderskiego malarza inspirowany jest biblijnym motywem *vanitas*, czyli marności świata. Przeanalizuj poszczególne elementy dzieła i na tej podstawie stwórz mapę skojarzeń odnoszących się do poszczególnych jego elementów. Ustal, jaka jest symbolika przedmiotów namalowanych przez artystę i jakie znaczenia wynikają z ich zestawienia. Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

A ja, co dalej, lepiej cień głęboki
Błądów mych widzę, które gęsto jędzą
Strwożone serce ustawiczną żędzą,
I z płaczem ganię młodości mej skoki.

O moc, o rozkosz, o skarby pilności,
Choćby nie darmo były, przedsię szkodzą,
Bo naszą chciwość od swej szczęśliwości

Własnej (co Bogiem zowiemy) odwodzą
Niestale dobra. O, stokroć szczęśliwy,
Który tych cieniów w czas zna kształt prawdziwy!

Źródło: Mikołaj Sęp Szarzyński, *Sonet I*

O krótkości i niepewności na świecie żywota człowieka, [w:] tegoż, *Rytm i Wiersze polskie w wyborze*, Warszawa 1914.

« Mikołaj Sęp Szarzyński

Księga Koheleta czyli Eklezjastes

Słowa Eklezjasta, syna Dawidowego, króla Jerozolimskiego.

Marność nad marnościami, rzekł Eklezjastes, marność nad marnościami i wszystko marność.

Co więcej ma człowiek ze wszytkiej prace swej, którą się pracuje pod słońcem?

Rodzaj przemija i rodzaj nadchodzi, a ziemia na wieki stoi.

Słońce wschodzi i zachodzi, i wraca się do miejsca swego, i tam znowu wszczedszy krąży przez południe i skłania się ku północy.

Przechodząc wszystko wokoło idzie wiatr i nawraca się do okręgów swoich.

Wszytkie rzeki wchodzą do morza, a morze nie wylewa; do miejsca, z którego wyszły rzeki, wracają się, aby znowu ciekły.

Wszytkie rzeczy trudne, nie może ich człowiek wymówić. Nie nasycy się oko widzeniem ani się ucho napełnia słyszeniem.

Cóż jest, co było? Toż, co potym będzie. Cóż jest, co się zstało? Toż, co się zstanie.

Nic nie masz nowego pod słońcem i nie może nikt mówić: Oto to jest

nowe, już bowiem uprzedziło w wiekach, które były przed nami.
Nie masz pamięci pierwszych rzeczy; ale ani tych, które potym będą,
nie będzie pamiętka u tych, którzy na końcu będą.

Źródło: Mikołaj Sęp Szarzyński, *Księga Koheleta czyli Eklezjastesa*, [w:] *Antologia polskiej poezji metafizycznej epoki baroku*, Warszawa 1993.

Caravaggio, *Kosz owoców* (1599)

Martwą naturę namalowaną przez włoskiego malarza można odczytywać jako obraz walki dobra ze złem, życiem i śmiercią. Świeże owoce sąsiadują tu z przyciągającymi owady owocami, w których rozpoczął się już proces rozkładu.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Lektura **Księgi Koheleta**, która spośród wszystkich ksiąg biblijnych najpełniej oddawała ludzki niepokój, odegrała szczególną rolę w kształtowaniu wyobraźni artystów baroku. Rozdarcie człowieka tej epoki ujawniało się z jednej strony w dążeniu do zrozumienia świata na drodze poznania zmysłowego i intelektualnego (stąd rozwój filozofii i nauki), a z drugiej – do przeniknięcia sensu rzeczywistości w sposób emocjonalny i duchowy (stąd rozkwit poezji, sztuki, muzyki, a także intensywne przeżycia religijne).

((Daniel Naborowski

Krótkość żywota

Godzina za godziną niepojęcie chodzi:

Był przodek, byłeś ty sam, potomek się rodzi.

Krótką rozprawą: jutro – coś dziś jest, nie będziesz,

A żeś był, nieboszczyka imienia nabędziesz;

Dźwięk, cień, dym, wiatr, błysk, głos, punkt, żywot ludzki słynie.

Słońce więcej nie wschodzi to, które raz minie,
Kołem niehamowanym lotny czas uchodzi,
Z którego spadł niejeden, co na starość godzi.
Wtenczas, kiedy ty myślisz, jużes był, nieboże;
Między śmiercią, rodzeniem byt nasz ledwie może
Nazwan być czwartą częścią mgnienia; wielom była
Kolebka grobem, wielom matka ich mogiła.

Źródło: Daniel Naborowski, *Krótkość żywota*, [w:] *Poeci polscy od średniowiecza do baroku*, Warszawa 1977.

« Daniel Naborowski

Cnota grunt wszystkiemu

Fraszka wszystko na świecie, fraszka z każdej strony!
Nic to, choć ty masz pałac kosztem wystawiony;
Nic to, że stół zastawiasz hojnie półmiskami;
Nic to, że **zeć** złoto, srebro leży gromadami;
Nic to, że **gładka** żona i domu zacnego;
Nic to, że mnóstwo wnuków liczysz z boku swego;
Nic to, że masz wsi gęste i wielkie osady;
Nic to, że sług za tobą niemałe gromady;
Nic to, że równia nie znasz dowcipowi swemu;
Nic to, że się ty światu podobasz wszystkiemu;
Nic to, żeć szczęście płynie nieodmiennym torem;
Nic to, choćbyś opatem abo był **pryjorem**;
Nic to, choć masz papieskie i carskie korony;
Nic to, że cię wyniosło Szczęście nad **Tryjony**;
Nic to, byś miał tysiąc lat szczęsne panowanie,
Bo iż to wszystko mija, za nic wszystko stanie.
Sama cnota i sława, która z cnoty płynie,
Nade wszystko ta wiecznie trwa i wiecznie słynie.
Tą kto żyje, ma dosyć, choć nie ma niczego,
A bez tej kto umiera, już nic ze wszystkiego.

Źródło: Daniel Naborowski, *Cnota grunt wszystkiemu*, [w:] *Poeci polscy od średniowiecza do baroku*, Warszawa 1977.

Słownik

| eschatologia

(gr. *eschatos* – ostatni; *logos* – słowo) nauka o rzeczach ostatecznych, na przykład śmierci, przemijaniu, piekle i niebie; także wyobrażenia o losie człowieka po jego śmierci
paradoks

(gr. *parádoxos* – nieoczekiwany, nieprawdopodobny, zadziwiający) zaskakujące twierdzenie, często sprzeczne z powszechnie przyjętą opinią; także twierdzenie logiczne prowadzące do zaskakujących i sprzecznych wniosków
wanitatywny

(łac. *vanitas* – marność) związany z tematyką przemijania, ludzkiej marności; *vanitas* to myśl przewodnia biblijnej Księgi Koheleta (Koh 1, 2): „*Vanitas vanitatum et omnia vanitas*” („Marność nad marnościami i wszystko marność”)

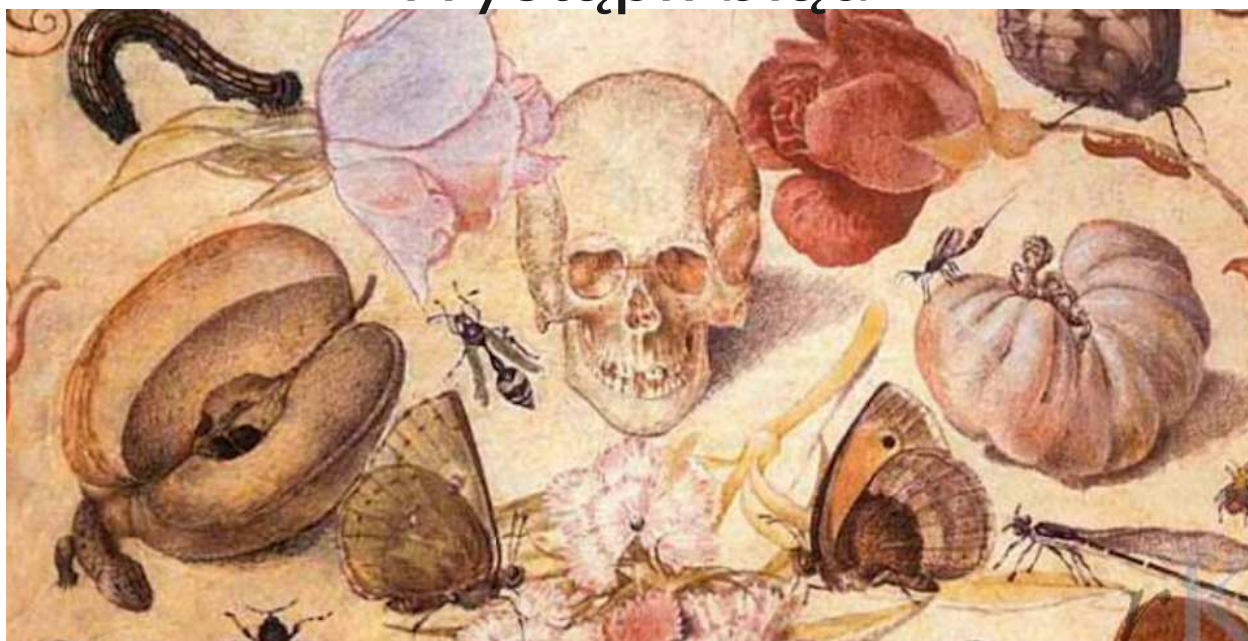
Animacja

Polecenie 1

Obejrzyj animację. Następnie na tej podstawie wyjaśnij, dlaczego motywy wanitatywne były szczególnie popularne w epoce baroku. Wynotuj, jakie konkretne symbole związane z przemijaniem pojawiały się w literaturze i malarstwie epoki.

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dwiczr9QTg>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie z filmem dotyczącym tematu lekcji Marność świata doczesnego w utworach barokowych.

Polecenie 2

Przeczytaj fragmenty wierszy barokowych i wyjaśnij, w jaki sposób ich twórcy wykorzystują motywy wanitatywne. Odwołaj się również do informacji przedstawionych w animacji powyżej.

” Daniel Naborowski

Krótkość żywota

Krotka jest rozprawa: jutro, coś dziś jest, nie będziesz,

A żeś był, nieboszczyka imienia nabędziesz.

Dźwięk, cień, dym, wiatr, błysk, głos, punkt – żywot ludzki słynie.

Źródło: Daniel Naborowski, *Krótkość żywota*, [w:] *Poeci polscy od średniowiecza do baroku*, Warszawa 1977.

” Wacław Potocki

Cóż jest człęk

Cóż wždy jest człęk? Nic: sen, mara,

Głos, wiatr, lód, cień, dźwięk, czcza para.

Źródło: Wacław Potocki, *Cóż jest człęk*, [w:] tegoż, *Dzieła*, Warszawa 1987.

” Wacław Potocki

Na toż drugi raz

Anoż bańka na wodzie, pijźrzeć nie masz na co:

Cień, sen, lód, dźwięk, punkt, rosa, a zgoła lada co.

Źródło: Wacław Potocki, *Na toż drugi raz*, [w:] *Dzieła*, Warszawa 1987.

” Symeon Połocki

Czym jest człowiek

Człowiek jest bombol, szkło, lód, bajka, cień, proch, siano,

Sen, punkt, głos, dźwięk, wiatr, kwiat, nic, by go królem zwano.

Źródło: Symeon Połocki, *Czym jest człowiek*, [w:] *Helikon sarmacki : wątki i tematy polskiej poezji barokowej*, Wrocław 1987.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z *Pieśnią XXIV* z *Ksiąg pierwszych* Jana Kochanowskiego i wybierz właściwą odpowiedź na pytanie, jaką postawę wobec przemijania przyjmuje podmiot liryczny.

” Jan Kochanowski

Pieśń XXIV

Zegar, słyszę, wybija,
Ustąp, melankolija!
Dosyć na dniu ma [statek](#),

U Boga każdy błazen,
Choć tu przymówki [prazen](#),
A im się bardziej [sili](#),
Tym jeszcze więcej [myli](#).

A kto by chciał na świecie
Uważyć, co się plecie,
Dziwnie to prawdy blisko,
Że człek – Boże igrzysko.

Dygnitarstwa, urzędy,
Wszystko to jawne [błędy](#);
Bo nas równo śmierć sadza,
Ani pomoże władza.

A nad chłopa chciwego
Nie masz nic nędzniejszego;
Bo na drugim zbiera,
A sam głodem [umiera](#).

Więc, by tacy synowie
Byli jako ojcowie,
Dawno by z tej przyczyny
Świat się jął żebraniny

Lecz temu Bóg poradził,
Bo, co jeden zgromadził,
To drugi wnet rozciska;
Niech świata głód nie ściska.

Po śmierci trudno rządzić:
Tyś mógł, ojcze, nie błądzić,
Syn tylko worki zliczy,
W rozumie nie dziedziczy.

Przeto te troski płone
Szatanowi zlecone;
Niech, uprzątąwszy głowę,
Mkną w skrzynię Fokarowę.

A wina przynoście,
Z wina dobra myśl roście;
A frasunek podlany
Taje by śnieg zagrzany.

Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XXIV*, [w:] tegoż, *Poezje*, oprac. J. Pelc, Warszawa 1998, s. 154–155.

Ćwiczenie 2

Jakie doświadczenie egzystencjalne Kochanowskiego zmieniło jego sposób patrzenia na świat? Wyjaśnij, jak doświadczenie to łączy się z jego odczuwaniem upływu czasu.

Ćwiczenie 3

Przeanalizuj, w jaki sposób Jan Kochanowski w *Pieśni XXIV* oraz Daniel Naborowski w wierszu *Krótkość żywota*, a więc poeci dwóch różnych epok, reagowali na przemijanie.

Tekst do ćwiczeń 4-8

” Czesław Miłosz

Piosenka

Annie Micińskiej

Jakakolwiek jest boleść, będzie więcej boleści.

Noc jest czarna, ale będzie czarniejsza.

Dobrze takim co żyli ale w porę odeszli.

Ty więc nie bierz spraw ludzkich do serca.

Los był prosty, ale będzie krzywy.

Czysta woda zostanie zatruta.

Kto jest mądry będzie nieszczęśliwy,

A głupiemu szczęście jak pokuta.

Gwiazda wzejdzie i zaraz przeminie.

Na czekaniu puste lata zbiegną.

Co upadło, zetjele w ruinie.

I goryczą będzie ziemskie piękno.

1980

Źródło: Czesław Miłosz, *Piosenka*, [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2021.

Ćwiczenie 4

Stwórz mapę myśli na temat słownictwa występującego w wierszu Czesława Miłosza. Do jakich wniosków można dojść na podstawie analizy sformułowań występujących w wierszu?

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Marność świata doczesnego w utworach różnych twórców

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;
  - 2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
  - 3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;
  - 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;
  - 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
  - 12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, Dziadów cz. II oraz Pana Tadeusza Adama Mickiewicza, Zemsty Aleksandra Fredry, Balladyny Juliusza Słowackiego;
  - 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
  - 15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresyjną – w tym perswazyjną);

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2) wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zrealizuje występowanie motywów wanitatywnych w wybranych wierszach Daniela Naborowskiego;
- wyjaśni, dlaczego twórcy różnych epok podejmują w wierszach refleksje eschatologiczne;
- wskaże symbole wanitatywne w malarstwie;
- porówna sposoby wykorzystania wątków eschatologicznych w wierszach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Daniela Naborowskiego i Czesława Miłosza.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- tekst piosenki

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji, formułuje cel zajęć oraz kryteria sukcesu. Uczniowie zapoznają się z sekcją „Wprowadzenie”.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z sekcją „Przeczytaj” i zamieszczonymi tam obrazami.
2. Uczniowie dzielą się na 4 zespoły. Następnie wykonują podane zadania.

Grupa I

Przeczytaj wiersz Mikołaja Sępa Szarzyńskiego i sformułuj I interpretacyjną. Wypisz z utworu sformułowania, które sta uzasadnienie.

Wskaż w tekście wiersza motywy, które można zestawić z :
znaczeniami przedmiotów ukazanych na obrazie Pietera Cl

Odpowiedz, które fragmenty wiersza i które elementy obrazu czasu. O jakich emocjach człowieka mogą one świadczyć? Jaki wywołują?

Grupa II

Przeczytaj fragment Księgi Koheleta i wskaż w nim wersety, które stanowią inspirację dla Mikołaja Sępa Szarzyńskiego.

Uporządkuj refleksje o życiu, czasie, człowieku zawarte we fra
Koheleta. Zapisz je własnymi słowami w formie zdań oznajmu.

Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa „marność nad marnościami”.

Zastanów się, jakie wnioski dotyczące postawy życiowej człow
wysnuć z takiego opisu świata.

Odpowiedz, co lektura Koheleta wnosi do zrozumienia wiersz Szarzyńskiego.

Napisz, jak rozumiesz przesłanie obrazu Claesza w świetle Ksi

Grupa III

Wysłuchaj interpretacji głosowej wiersza. Jak Daniel Naborow
czas?

Określ, za pomocą jakich konstrukcji zdaniowych przekazana z temat tytułowej krótkości życia.

Daniel Naborowski
*Krótkość żywota
Cnota grunt wszystkimu*

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DGtVyenaT>

Nagranie z tekstem Daniela Naborowskiego Krótkość żywota Cnota grunt wszystkimu.

Grupa IV

Porównaj budowę wypowiedzeń zastosowanych przez Daniela z tymi, które znajdujesz w poznanych przez ciebie wierszach M Szarzyńskiego. Jakie dostrzegasz różnice?

Czyje utwory - Sępa Szarzyńskiego czy Naborowskiego - są dla współczesnego odbiorcy bardziej czytelne? Uzasadnij swoją opinię.

W wierszu *Cnota grunt wszystkiemu* oprócz motywu *vanitas* r
nawiązanie do filozofii Sokratesa i do myśli renesansowej. Ws
odpowiednie fragmenty i wyjaśnij, na czym polega związek mi
antyczną, renesansową i barokową.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele drużyn przedstawiają rozwiązania.

3. Nauczyciel odtwarza animację na dużym ekranie. Uczniowie w parach wykonują polecenie 2 zamieszczonej w sekcji "Animacja". Następnie, również w parach, wykonują ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel odtwarza przygotowany wcześniej utwór *Vanitas* grupy Hey (słowa: Katarzyna Nosowska, muzyka: Paweł Krawczyk), a uczniom rozdaje wydrukowane teksty piosenki albo wyświetla tekst na tablicy interaktywnej. Prosi uczniów o odpowiedzi na pytania: Dlaczego piosenka nosi tytuł *Vanitas*? Czy można w niej znaleźć jakieś nawiązania do barokowych obrazów lub dzieł?

Praca domowa:

1. Obejrzyj animację. Na tej podstawie wyjaśnij, dlaczego motywy wanitatywne były szczególnie popularne w epoce baroku. Wynotuj, jakie symbole związane z przemijaniem pojawiały się w literaturze i malarstwie epoki.

Materiały pomocnicze:

- Czesław Hernas, *Barok*, Warszawa, 1980.
- Danuta Künstler-Langner, *Idea „vanitas”, jej tradycje i toposy w poezji polskiego baroku*, Toruń 1993.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Animacja” do podsumowania lekcji.